

غربت معماری بومی در روستاها

نگاه

غبار غربت

زهره اسدی

z.asadi@khorasannews.com

آلبوم خاطرات روستایی پر است از عطر خاک و کوچه باغ نمناک. تصویر خاطرات روستایی مملو از بوی نان تازه و زنان زمختکی است که پای تنور نان می پزند و سینی های پر از نان روی سر خود را از پله های کاهگلی بالا می برند. عکس قدیمی خاطرات روستایی، عکسی پر نقش از خانه های کاهگلی است. اما امروز دیگر از آن زنان پای تنورها و بوی نان خبر چندانی نیست. تنورها جای خود را به نانوائی های مدرن داده اند و جای هشتی ها در خانه های روستایی خالی است، از پنجره های تو رفته اثری نیست و شمعدانی ها نیز دلتنگ پنجره های رنگی شده اند.

زمانی دل مان خوش بود که گاهی خسته از فضای شهری می توانیم ساعتی به خانه های پر صفای پدربزرگ ها و مادر بزرگ ها پناه ببریم اما این دلخوشی با رفتن آن ها بار سفر بسته و رفته است. گاهی که از سر اجبار مسیرمان به روستایی می خورد احساس غربت می کنیم، انگار چیزی در وجودمان گم شده است.

گاهی بدجور دلتنگ حوض آب خانه مادر بزرگ می شویم، دلتنگ جوجه های پر طلایی و درخت سرو درون حیاط آن خانه.

رنگ و روی منظر روستایی این روزها دیگر مانند گذشته نیست.

امروزه سهم دیدگان ما از زیبایی بصری بسیاری از خانه های روستایی قدیمی، تقریباً هیچ است که این امر ناشی از عوامل مختلفی است و بخشی از آن را در برنامه های اجرا شده باید جست و جو کرد.

زیبا و کاربردی بود اینک قربانی چند مسئله شده است؛ به عنوان نمونه در گذشته از پنجره های تو رفته در دیوارها استفاده می شد که این نوع معماری در نوردھی و بازتاب و انتقال نور به محیط خانه تاثیر داشت و اینک این نوع معماری دیگر دیده نمی شود.

بالا بودن هزینه ها

اما روستاییان نیز در این خصوص نظری دارند، برخی از آن ها می گویند هزینه های ساختمان های با معماری سنتی و کاهگلی، دیوارهای سنگی و ساروج چند برابر ساختمان های بتنی و سیمانی است و هم اکنون نمی توان روستاییان را مجبور به ساخت خانه هایی با معماری بومی کرد چرا که اکنون نیمی از هزینه های ساخت در قالب تسهیلات داده می شود.

به گفته برخی روستاییان، تسهیلات ساخت مسکن روستایی به زحمت برای ساخت یک طبقه کفای می کند و از سوی دیگر نمی توان به راحتی مصالح قدیمی مانند سنگ و کاهگل پیدا کرد.

افزایش وام روستایی هم نتوانسته روستاییان را به ساخت خانه های سنتی و بومی ترغیب کند و معماری اصیل بومی در جدال با سیمان و سنت رنگ باخته است.

ساخت و ساز با یک پلان

بخشدار مرکزی بجنورد با بیان این که در سال ۹۷، حدود ۲ هزار و ۷۰۰ واحد روستایی به سازی و بازسازی شد، می افزاید: این تعداد واحد با یک «شیت پلان» ساخته شده است و به طور معمول این روال برای ساخت و سازها در روستاها اعمال می شود.

«نودهی» می گوید: بخش مرکزی بجنورد دارای ۸۲ روستای بالای ۲۰ خانوار و ۱۵ روستای زیر ۲۰ خانوار است، از این تعداد ۱۰ روستا از روستاهای هدف گردشگری هستند و در ساخت و ساز منازل مسکونی روستایی در این روستاها هیچ تفاوتی وجود ندارد.

به گفته این مسئول، در روستاهای هدف گردشگری سعی می شود بافت روستایی به طریقی حفظ شود اما خانه ها و سبک معماری درون منازل شهری است و تفاوتی با منازل شهری ندارد و در اصل بنیاد مسکن متولی هر گونه ساخت و ساز در روستاهاست و پروانه ساختمانی و پلان مورد استفاده نیز توسط این دستگاه صادر و ارائه می شود.

کرده است اما از آن جایی که این نوپردازی به صورت یک سویه در روستاها ارائه شده، به شرح خدمات همسان رسیده است. به گفته او این شرح خدمات باعث اقدامات اجرایی مشابه می شود و به همین دلیل است که سالانه حدود هزاران واحد همسان به سازی یا نوسازی می شود این در حالی است که سنت معماری ما همواره نوآورانه بوده و به ویژه نماد معماری را در روستاها می توان به بهترین شکل دید. این استاد دانشگاه معتقد است که باید سیاست های ساخت و ساز مسکن روستایی مورد تجدید نظر و بازنگری قرار گیرد. به گفته او، این بازخوانی می تواند در ارتقای کیفیت زندگی روستاییان موثر باشد.

این کارشناس، مسئله دیگری را نیز در این خصوص مطرح می کند؛ بنا بر این نظر افزایش هزینه های نهاده های مسکن نظیر میلگرد، شن و ماسه و انواع مصالح موجب شده ساختمان حتی در روستاها نیز تبدیل به سرپناه شود و دیگر آن معماری گذشته که برگرفته از سنت های قدیمی بود رنگ باخته است؛ معماری که

فراموشی همزیستی با محیط زیست

یک استاد دانشگاه معتقد است که آن چه در انبوه سازی مسکن روستایی در حال فراموشی است، همزیستی با محیط زیست و سنت معماری ایرانی است. به گفته «احمدزاده» سیاست های ساخت و ساز در کشور و استان نیاز به بازخوانی و بازنگری دارد زیرا بازسازی باید همراه با به کارگیری دانش یعنی تاریخ زیست سرزمین، دانش زیست بوم و همزیستی با اقلیم و دانش فنی زمانه باشد اما آن چه در مسکن سازی فعلی در روستاها غالب است، بیشتر دانش فنی است و به نظر می رسد ۲ دانش دیگر فراموش شده است. وی ادامه می دهد: طبیعی است وقتی روی دانش فنی تمرکز بیشتری شود، شاهد نوعی یکسان سازی خواهیم بود و به این ترتیب، سنت معماری و ساخت و ساز سرزمین مان را فراموش می کنیم.

این استاد تاکید می کند که شهری شدن روابط اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی در روستاها، نوعی تقاضای نوپردازی در روستاییان ایجاد

گفت و گو

قانونی برای اجبار به رعایت معماری ایرانی و اسلامی نداریم

بر دوش دستگاه های اجتماعی مانند میراث فرهنگی می اندازد. به گفته این مسئول اما بنیاد مسکن به این موضوع توجه کرده است و با در نظر گرفتن یک مشاور و کارشناس ۷ یا ۸ تپ نقشه متناسب با اقلیم روستایی استان تهیه و تعریف کرده است اما اجباری برای استفاده از این نقشه ها توسط روستاییان وجود ندارد.

این مسئول توجه به مقاوم سازی را مصوبه هیئت وزیران دانست و البته اعتبارات مسکن روستایی را نیز برای حفظ هویت ایرانی و اسلامی کافی نمی داند. بنا به گفته او، افزایش تسهیلات ساخت مسکن روستایی از ۲۵ میلیون به ۴۰ میلیون تومان نیز ابلاغ شده است و این تسهیلات با نرخ سود ۵ درصد به متقاضیان پرداخت می شود.

قانونی برای اجبار به رعایت معماری ایرانی و اسلامی نداریم. این مطلب حاصل گفت و گوی خبرنگار ما با معاون مسکن شهری و روستایی بنیاد مسکن خراسان شمالی است. پیشرفت تکنولوژی در کشور ما آثار متفاوتی داشته است، بخشی از آثار منفی آن برای روستاییان گرفتار شدن در چرخه مدرنیسم و فراموشی سنت هاست؛ موضوعی که امروزه در روستاهای استان به وضوح دیده می شود، سبک خانه ها حکایت از رسوخ این فرهنگ غریب به خانه ها دارد اما قانونی نیز برای حمایت از هویت ایرانی وجود ندارد. «روحانی» معاون مسکن شهری و روستایی بنیاد مسکن خراسان شمالی، بنیاد مسکن را مسئول مقاوم سازی خانه های روستایی می داند و بار حفظ هویت روستاها را

اسدی

مادر بزرگم را لرزان کرد، دولت به طور کلی جای روستا را تغییر داد و روستاییان تبدیل به شهرک نشین های حاشیه جاده شدند؛ شهرک هایی روستایی که کارکرد و منظر روستایی ندارند. مصالح بیشتر خانه ها مصالح روز است و خبری از دوستی طبیعت و زندگی نیست. البته نمی توان انکار کرد که به سازی و مقاوم سازی این مناطق کمک موثری به ایمنی منازل روستاییان کرد اما مصالح روستایی و محلی به سرعت فراموش شدند و در گذر اینم سازی خانه های روستایی، هویت روستاها از آن ها گرفته شد.

این روزها رغبتی برای رفتن به روستاها نیست، روستاهایی که در واقع محله ای شهری هستند که در کنار جاده ها جا خوش کرده اند.

خانه مادر بزرگم صفای دیگری داشت؛ خانه ای کوچک با دیوارهای کاهگلی در یکی از روستاهای مرکزی شهر بجنورد، آن سال ها شیفته آن خانه با آن سبک معماری بودم. طاقچه ای کوچک داشت که با دستمال های گلدوزی شده تزئین شده بود، شب ها فانوس پای طاقچه روشن و آتش آن با آسمان پر ستاره یکی می شد.

تصویر خانه مادر بزرگم و دیگر خانه های روستایی تصویری واقعی از روستاست که همچنان در ذهنم نقش بسته است. اما پس از زلزله که بخشی از خانه ها را ویران و پایه های خانه

آگهی برگزاری مجمع عمومی و انتخابات انجمن صنفی کارفرمای سازندگان مسکن و ساختمان خراسان شمالی

با توجه به تبصره ماده ۸ آیین نامه چگونگی تشکیل، حدود وظایف و اختیارات و چگونگی عملکرد انجمن های صنفی موضوع ماده ۱۳۱ قانون کار مجمع عمومی عادی انجمن صنفی مربوطه در روز چهارشنبه مورخ ۱۹/۰۳/۹۸ ساعت ۱۸:۰۰ عصر در محل سالن اجتماعات موسسه فرهنگی ورزشی ایثار (بنیاد شهید) واقع در بجنورد شهرک شاهد، انتهای شاهد ۱۱ برگزار می گردد. لذا از کلیه اعضای محترم تقاضا می شود در جلسه مذکور شرکت نمایند. در ضمن اعضای محترمی که تقاضای کاندیداتوری جهت هیأت مدیره و بازرس را دارند، درخواست خویش را حداکثر تا یک هفته پس از انتشار این آگهی به هیات مدیره انجمن صنفی و یا به اداره کل تعاون، کار و رفاه اجتماعی استان واقع در خیابان طالقانی شرقی بین طالقانی ۹-۱۱ تحویل دهند. (رعایت شرایط قانونی و اساسنامه برای کاندیدها الزامی است. **دستور جلسه:** ۱- گزارش مالی بازرس و هیأت مدیره ۲- انتخابات اعضای اصلی و علی البدل هیات مدیره و بازرسان

هیات مدیره انجمن صنفی کارفرمای سازندگان مسکن و ساختمان خراسان شمالی

آگهی مزایده نوبت اول

در مورد پرونده اجرائی کلاسه ۹۴۳۷۹۳ ش ۱ اجرای احکام مدنی بجنورد، فیما بین محکوم له بهزاد سبحانی و محکوم علیه بهروز سبحانی که با عنایت به توقیف ملک محکوم علیه و انجام کارشناسی ملک به مشخصات ذیل الذکر: مشخصات ملک: پلاک ثبتی ۲۱۴ فرعی از ۹۱ اصلی بخش ۲ بجنورد در روستای نجف آباد که مالک پلاک ثبتی آقای بهروز سبحانی فرزند ولی می باشد و ملک مطابق سند یک باب منزل می باشد که در حال حاضر دامداری است و در روستای نجف آباد نبش کوچه های سبحان و دانش و به صورت سه نبش مشرف به معابر شرقی، جنوبی و غربی است مساحت عرصه ۲۴۹/۸ مترمربع و مساحت اعیان شامل دامداری با دیوار گلی و سنگی و سقف چوبی به مساحت حدود ۱۰۰ متر مربع می باشد و ملک در تصرف مالک می باشد که ارزش زمین توسط کارشناس رسمی دادگستری مبلغ ۰۰۰/۰۰۰/۲۲۰ ریال ارزیابی گردیده است و این که پس از سیر مراحل قانونی مقرر گردیده کل ملک مذکور در روز دوشنبه مورخ ۱۷/۰۴/۱۳۹۸ ساعت ۱۰:۳۰ الی ۱۱:۰۰ و از طریق مزایده حضوری در محل اجرای احکام مدنی دادگستری بجنورد به فروش برسد، بنابراین متقاضیان شرکت در جلسه مزایده می توانند پنج روز قبل از موعد مقرر در این اجرا حاضر و از کم و کیف موضوع مطلع و در صورت تمایل از مورد مزایده بازدید نمایند و با واریز ۱۰ درصد مزایده به حساب سپرده دادگستری واریز و در مزایده شرکت نمایند. بدیهی است مزایده از قیمت کارشناسی شروع و به بالاترین قیمت پیشنهادی واگذار خواهد شد و ده درصد مبلغ پیشنهادی فی المجلس از برنده مزایده اخذ و مابقی مبلغ نیز ظرف یک ماه وصول خواهد شد و در صورت عدم پرداخت الباقی (نود درصد) در مهلت مقرر، مبلغ تودییعی پس از کسر هزینه مزایده به نفع دولت ضبط و مزایده تجدید می گردد.

دادورز شعبه اول اجرای احکام مدنی دادگستری بجنورد-ارغیانی

۰۳۵۷۳۹۸/۹۸۰

۰۳۵۱۸۲۹۸۰

قابل توجه ادارات، نهادها، شرکت ها، مدارس، مشاغل آزاد و همشهریان محترم: بجنورد

به منظور رفاه حال شهروندان کرامی مراکز ذیل در سطح شهر آماده پذیرش آگهی های شاد روزنامه خراسان سراسری و شمالی می باشد

دفتر مرکزی: خیابان بسیج، دفتر سرپرستی روزنامه خراسان تلفن: ۰۵۰۵۳۲۲۴۵

شعبه ۱: خیابان شریعتی شمالی، خیابان شهید قربانی (خیابان جنب مسجد انقلاب) روبروی لوازم خانگی توحیدی

شعبه ۲: خیابان طالقانی غربی، حد فاصل چهارراه هنگ و چهارراه بانک مسکن، پشت ایستگاه خط واحد

شعبه ۳: حاشیه میدان مادر، جنب عکاسی نوید، طبقه بالای سوپر گوشت نادر

شعبه ۴: ۱۷ شهر یور جنوبی، روبروی میرزا کوچک خان، نبش کوچه عزیز مصر، مجتمع نگین شهر

۰۳۵۷۳۹۸/۹۸۰